

De vaste commissie voor Veiligheid en Justitie heeft een aantal vragen en opmerkingen voorgelegd aan de Staatssecretaris van Veiligheid en Justitie over de geannoteerde agenda JBZ-Raad 18 mei 2017 en monitoringoverzicht JBZ-dossiers 1e kwartaal 2017, het verslag van de Raad Justitie en Binnenlandse Zaken, gehouden in Brussel op 27 en 28 maart 2017 (Kamerstuk 32 317, nr. 464) en de rapportage Vreemdelingenketen over de periode januari tot en met december 2016 (Kamerstuk 19 637, nr. 2309).

De fungerend voorzitter van de commissie,
Visser

De griffier van de commissie,
Hessing-Puts

I. Vragen en opmerkingen vanuit de fracties

1. JBZ-raad

De leden van de VVD-fractie vragen wat de inzet is van Nederland tijdens het werkdiner JBZ-OZ die en marge van de JBZ-Raad zal plaatsvinden. Daarnaast vragen deze leden of Italië tijdens dit werkdiner een prominente positie heeft als het gaat om de Maghreblanden en Egypte.

Voornoemde leden merken op dat het concept van effectieve solidariteit ter bespreking voorligt tijdens de JBZ-Raad en de verwachting is dat er geen compromis zal worden gesloten tijdens het Maltese voorzitterschap, maar dat er mogelijk wel een aantal relevante elementen in de conclusies van de Europese Raad in juni zullen staan. Welke (relevante) elementen worden hier bedoeld? Zit er ook een ondergrens aan het opstellen van deze (deel)conclusies gezien de grote inhoudelijke verschillen tussen de lidstaten op dit onderwerp? Ook vragen de aan het woord zijnde leden of u kunt bevestigen dat het concept van effectieve solidariteit alleen in crisissituaties zal fungeren als noodmechanisme? Hoe waardeert u het conceptstandpunt van de rapporteur in het Europees Parlement in dezen, welke spreekt over een sanctiemodel. Daarnaast stelt de rapporteur dat een migrant in het kader van de Dublinverordening niet terug gestuurd wordt naar de lidstaat van binnenkomst, maar geplaatst wordt volgens het herverdelingsmechanisme. Deze leden vragen of de rapporteur en het Europees Parlement in voldoende mate doordrongen zijn van de verhoudingen in de Raad en het politieke klimaat in de verschillende lidstaten. Hoe waardeert u dit?

Aangaande de Opvangrichtlijn ligt er tevens een rapport van het Europees Parlement. In de ogen van de leden van de VVD-fractie staat dit rapport inhoudelijk verder af van de wensen van de lidstaten evenals het «compromisvoorstel» van de Europese Commissie. Deze leden zijn niet te spreken over onderhavige Opvangrichtlijn. Hoe staat het specifiek met het voorstel om sociale zekerheid voor EU-burgers en asielzoekers gelijk te willen schakelen? Klopt de analyse van voornoemde leden dat deze herziening van de Opvangrichtlijn door de stellingname van het Europees Parlement voorlopig niet verder gebracht zal worden?

De leden van de VVD-fractie hechten grote waarde aan het hebben van korte en heldere asielprocedures. Hoe staat het in dit licht met de mogelijkheid tot dubbele vergunningen en doorprocederen zoals voorgesteld in de Kwalificatieverordening?

Het doel van de Procedureverordening zou wat voornoemde leden betreft moeten zijn het vereenvoudigen van procedures. Dit beoogde doel lijkt voorbij geschoten nu het bijvoorbeeld het vertrekproces nog meer obstakels in de weg legt. Deze leden merken dan ook op dat het kabinet terecht veel kritiek heeft op de voorgestelde wijziging van de verordening en vragen zich af wat de huidige stand van zaken is.

Voornoemde leden merken op dat de herplaatsing vanuit Griekenland en Italië naar Nederland op schema ligt. De Europese Commissie heeft erkend dat het in dezen niet langer om de genoemde 160.000 migranten gaat maar 34.000. Daarnaast draagt Nederland ook haar steentje bij als het gaat om hervestiging vanuit Turkije. Hoe gaat het echter met het terugzenden van migranten? Deze leden krijgen signalen dat Griekenland de behandeling van asielaanvragen vertraagt omdat dit inhoudt dat zij zelf ook migranten op moet nemen. Kunt u deze signalen bevestigen? En hoe zit het in dezen met de beslis capaciteit in Griekenland?

De leden van de PVV-fractie merken op dat er volgens de UNHCR dit jaar al bijna 50.000 migranten naar Italië zijn gebracht in plaats van dat ze op zee tegen worden gehouden / naar Noord Afrika (terug) worden gebracht. De EU faciliteert hiermee helaas aanhoudend illegale migratie en mensensmokkel.

Deze leden vragen hoeveel van deze migranten na aankomst in Italië zijn geregistreerd en geïdentificeerd.

Voorts roepen voornoemde leden op veel harder in te zetten op het afwijzen van asielzoekers die vanuit veilige Europese landen naar Nederland komen. Dit kan bijvoorbeeld door (in het kader van de Dublin-regels) de bewijslast om te keren ten aanzien van de vraag welk Europees land het eerste aankomstland was. Asielzoekers moeten dan zelf aantonen dat ze vanuit onveilig gebied direct naar Nederland kwamen (middels vervoersbewijzen). In het geval dit niet lukt kan aangenomen worden dat vanuit veilige Europese landen naar Nederland is gereisd, dat bescherming hier te lande derhalve niet nodig is, en dat de asielaanvraag dient te worden afgewezen. De leden van de PVV-fractie vragen hierop in te zetten (hetgeen dan door genoemde leden als welkome voorloper wordt gezien op het sluiten van de Nederlandse grenzen voor alle asielzoekers).

De leden van de D66-fractie hebben kennisgenomen van de geannoteerde agenda voor de JBZ-raad op 18 mei 2017. Deze leden willen benadrukken dat alleen gezamenlijk én Europees het migratievraagstuk in goede banen geleid kan worden. Daarom achten zij het van belang dat het Gemeenschappelijk Europees Asielsysteem (GEAS) zo snel mogelijk vorm gaat krijgen.

In dat kader gaat er in de Raad gesproken worden over «effectieve solidariteit». De motie-Sjoerdsma over afwijzen van het concept van «flexibele solidariteit» (Kamerstuk 19 637, nr. 2246) is glashelder. Dit kabinet moet niet akkoord gaan met dat concept. Kunt u bevestigen dat het de inzet van het kabinet is dat we niet sluipenderwijs van «effectieve solidariteit» terug gaan zakken naar «flexibele solidariteit»?

Voornoemde leden lezen voorts in de geannoteerde agenda dat het kabinet het positief vindt dat er gesproken gaat worden over een zogenaamd «noodmechanisme». Deze leden hebben daarbij wel bedenkingen. Wat betekent het precies dat er «kritisch moet worden gekeken», naar verplichtingen uit het Vluchtelingenverdrag en het Europees Verdrag tot bescherming van de Rechten van de Mens en de Fundamentele Vrijheden (EVRM)? Hoe zou een dergelijk noodmechanisme werken en wanneer wordt het getriggerd? Wat is de Nederlandse inzet voor de discussie over dit «noodmechanisme»?

De aan het woord zijnde leden constateren dat bij de herziening van het GEAS onder andere de rapporteurs Wikstrom en In 't Veld uit het Europees Parlement aanpassingen voorgesteld op de Commissieplannen. Deze leden vragen een appreciatie te geven van de verschillende voorstellen gedaan door de rapporteurs in het Europees Parlement. De herplaatsing van asielzoekers vanuit Griekenland en Italië roept vragen op bij de leden van de D66-fractie. Er zijn nu in totaal 16.000 mensen herplaatst, van de oorspronkelijke 160.000 herplaatsingen. De Europese Commissie gaat nu ineens uit van veel minder te herplaatsen personen en stelt dat er nog maar 34.000 herplaatsbare asielzoekers in deze kampen zitten. Ondertussen stellen zowel de Europese Commissie als hulporganisaties dat er nog ruim 60.000 mensen alleen al in Griekenland vastzitten, mede door de Turkije-deal. Hoe zit dit? Waarom gaan de cijfers ineens omlaag? En als het ineens om zoveel minder mensen gaat, waarom kan herplaatsing dan niet heel veel sneller?

De aan het woord zijnde leden herinneren ook graag aan zijn toezegging om te bekijken hoe er zo snel mogelijk 750 alleenstaande vluchtelingenkinderen naar Nederland kunnen komen. Hoe staat het met de uitvoering van deze toezegging?

In het verslag van de Europese Commissie wordt alleen Finland genoemd als goed voorbeeld van een land dat al 130 alleenstaande asielkinderen heeft opgenomen. De Europese Commissie roept zelfs specifiek op om deze kinderen sneller te herplaatsen. Gaat u hier gehoor aan geven?

Voorts hebben deze leden kennisgenomen van het arrest van het Europees Hof van Justitie, Chavez-Vilchez, waarin onder meer is bepaald dat een lidstaat altijd moet onderzoeken of er een zodanige afhankelijkheidsrelatie bestaat tussen de ouder en het kind, dat het kind eigenlijk gedwongen zou zijn om met de buitenlandse ouder mee te reizen naar een land buiten de EU, indien de ouder zou worden uitgezet. Wat is uw reactie op deze uitspraak van het Hof? Hoe gaat u deze omzetten in beleid?

De leden van de GroenLinks-fractie hebben met belangstelling kennisgenomen van de toegezonden stukken met betrekking tot de JBZ-raad van 18 mei 2017, op de onderwerpen van asiel- en vreemdelingenbeleid. Vorige maand rapporteerde de Europese Commissie weer over de voortgang van het herplaatsen van vluchtelingen uit Griekenland en Italië. Deze leden constateren dat het nu eindelijk voorzichtig de goede kant op gaat met deze herplaatsingen. Als de Europese landen zich aan de targets van de Europese Commissie houden – maandelijks 3.000 mensen vanuit Griekenland en 1500 uit Italië – moet het lukken om alle kandidaten voor herplaatsing voor september 2017 te herplaatsen. Deze leden vragen hoe u deze targets van de Europese Commissie beziet en in hoeverre de Europese lidstaten deze targets op dit moment halen.

Voornoemde leden hebben kennisgenomen van het verslag van de JBZ-raad van 10 april. Daarin lezen zij dat Nederland daar heeft gepleit voor het herzien van de terugkeerrichtlijn en dat daar deze JBZ-raad verder over gesproken zal worden. Deze leden vragen wat de inzet van Nederland is met betrekking tot de terugkeerrichtlijn. Daarnaast vragen zij of het klopt dat de regering het positief vindt dat er bij een noodmechanisme in tijden van crisis vooral niet meer waarborgen zijn dan de waarborgen die op basis van het Vluchtelingenverdrag en het EVRM verplicht zijn. Deze leden vragen of de regering kan bevestigen dat zij niet zal pleiten, of niet heeft gepleit, voor het kritisch bekijken, en eventueel herzien, van waarborgen die wél voortvloeien uit het Vluchtelingenverdrag en het EVRM.

De aan het woord zijnde leden constateren dat er vorige JBZ-raad ook is gesproken over de onderhandelingen met derde landen, waaronder die in de Maghreb, over het sluiten van terug- en overnameovereenkomsten. Voornoemde leden vragen of deze onderhandelingen opnieuw worden besproken in de JBZ-raad van 18 mei. Zij vragen wat de doelen van de regering zijn met betrekking tot deze migratiedeals en wat voor concrete maatregelen er bij deze onderhandelingen worden voorgesteld.

Asielzoekers die geen recht hebben op verblijf in Nederland moeten terugkeren naar hun land van herkomst – en daarover moeten internationaal afspraken worden gemaakt, maar daarbij moeten de Europese lidstaten zich wel houden aan het internationaal recht. De leden van de GroenLinks-fractie vragen in hoeverre daarmee in de onderhandelingen rekening wordt gehouden, en of de regering kan bevestigen dat zij het belang van conformiteit met het internationaal recht steeds zal onderstrepen bij de onderhandelingen over deze overeenkomst. Zij vragen of het kabinet bereid is bij alle toekomstige onderhandelingen over migratiedeals vrije controle vanuit de UNHCR op mensenrechten, zoals vastgelegd in Europees en internationaal recht, centraal te stellen.

De aan het woord zijnde leden hebben met verbazing kennisgenomen van het nieuws dat het Maltees voorzitterschap de ambitie heeft aangekondigd om een migratiedeal met Libië te sluiten. Deze leden hebben nog geen enkel teken gehad van het ontstaan van samenhangend bestuur in Libië, waardoor een dergelijke deal een reële mogelijkheid zou kunnen worden. Zij ontvangen graag een reactie. Deze leden vragen tevens of de regering meer informatie kan geven over de vorderingen in de voorgenomen partnerships met Nigeria, Senegal, Ethiopië, Mali en Niger.

De leden van de SP-fractie merken op dat de vele drenkelingen op zee ertoe hebben geleid dat ook non-gouvernementele organisatie (ngo's) mensen op zee zijn gaan redden. Zij begrijpen dat deze organisaties niet willen dat vluchtelingen terug naar Libië gestuurd worden en daarom liever mensen naar Europa brengen. Tegelijkertijd moeten zij zich wel aan het internationaal (zee)recht houden en is samenwerking met mensen-smokkelaars onwenselijk. Deze leden vinden het dan ook goed dat die mogelijke samenwerking onderzocht wordt.

De oplossing die het kabinet lijkt voor te staan is het sluiten van deals naar voorbeeld van de Turkijedeal met verschillende Noord-Afrikaanse landen. De aan het woord zijnde leden zouden graag een reactie krijgen op de aanhoudende berichten over een op handen zijnde Libiëdeal, alsmede deals met andere Afrikaanse landen. Kunt u aangeven met welke landen er over deals onderhandeld wordt naar voorbeeld van de Turkijedeal, in welke fase deze onderhandelingen zich bevinden en een inschatting geven hoe haalbaar deze deals zijn? Deelt u de mening dat – aangezien berichten over mensenrechtenschendingen van vluchtelingen in Libië blijven binnenkomen – het terugsturen van mensen naar Libië op dit moment een schending zou zijn van het beginsel van non-refoulement? Deelt u de mening dat het sluiten van een Libiëdeal naar voorbeeld van de Turkijedeal, inclusief het terugsturen van vluchtelingen naar Libië, daarom op dit moment vrijwel onmogelijk is?

Binnen de EU verloopt de herverdeling moeizaam en de leden van de SP-fractie steunen het kabinet met het blijven aandringen op het nakomen van de gemaakte afspraken inzake herverdeling vanuit Griekenland en Italië. Deze leden rekenen erop dat u dat opnieuw tijdens de komende JBZ-raad zal doen. Daarnaast vernemen voornoemde leden graag een reactie op de stelling van Hongarije dat dit land al genoeg zou hebben gedaan door een hek langs de grens te bouwen. Daarnaast wil Hongarije aangemerkt worden als grensland van waaruit vluchtelingen over Europa verdeeld zouden moeten worden, zoals Griekenland en Italië. Graag vernemen deze leden hierop een reactie.

De leden van de SP-fractie vernemen graag een reactie op het nieuws dat de Europese Commissie juni als deadline voor Hongarije en Polen heeft gesteld om te beginnen met het opnemen van mensen in het kader van de herverdeling vanuit Italië en Griekenland. Deze leden vragen wat de Europese Commissie gaat doen als Hongarije en Polen hier niet aan voldoen en of dit ultimatum ook geldt voor andere lidstaten die nog weinig mensen hebben opgenomen.

Eveneens wensen voornoemde leden een reactie op de stelling van Oostenrijk dat zij al genoeg mensen hebben openomen en dat er ook vanuit dat land mensen over Europa zouden moeten worden herverdeeld. Hoeveel mensen heeft Oostenrijk de afgelopen jaren opgenomen? Deelt u de mening dat de situatie in Oostenrijk niet te vergelijken is met die in Griekenland en Italië? Ook Denemarken lijkt steeds meer dwars te liggen. Zij zeggen grenscontroles te blijven uitvoeren, ook na de zes maanden waarvan door de Europese Commissie is gezegd dat dit is toegestaan. De leden van de SP-fractie vernemen hierop graag een reactie.

Nederland loopt goed op schema met inmiddels bijna 1.800 mensen die in het kader van de herverdeling zijn overgebracht. Om te zorgen dat Nederland zich aan de gemaakte afspraken houdt moeten daar uiterlijk september 2017 nog meer dan 4.000 mensen bijkomen. Is Nederland van plan daaraan te voldoen en zo ja, hoe? Hoe ziet u de suggestie van de Europese Commissie om meer te coördineren met andere landen met grote maandelijkse transfers teneinde logistieke problemen te voorkomen? De leden van de SP-fractie menen dat dit een logische aanbeveling is.

Voornoemde leden gaan ervan uit dat de regering het concept van flexibele solidariteit zal afwijzen, zoals in lijn met de aangenomen motie. Gaat het kabinet zich inderdaad verzetten tegen het plan van de Europese

Commissie om lidstaten hun verantwoordelijkheid te laten afkopen door 60.000 euro te betalen per afgewezen asielzoeker? Hoe staan andere lidstaten hierin?

De aan het woord zijnde leden menen daarnaast dat kwetsbare groepen zoals kinderen, de eersten zouden moeten zijn die herverdeeld worden en vernemen graag of u zich wilt inzetten in de eerste plaats kinderen uit Griekenland en Italië over te brengen.

Op de agenda voor de JBZ-raad staat ook het GEAS. Deze leden zijn van mening dat daarin een zwaarder gewicht gehecht moet worden aan het belang van het kind en zij vragen of u zich kunt inzetten voor het schrappen van de mogelijkheid tot het detineren van minderjarigen. De leden van de SP-fractie zien graag een reactie op het aangenomen conceptrapport van de behandelende LIBE-commissie, waarin onder andere wordt gesteld dat asielzoekers binnen twee maanden na het indienen van hun aanvraag toegang zouden moeten krijgen tot de arbeidsmarkt, vreemdelingendetentie alleen in uiterste gevallen toelaatbaar is en kinderen nooit gedetineerd mogen worden, minderjarigen binnen een maand na aankomst toegang tot onderwijs moeten krijgen en zij een voogd aangewezen dienen te krijgen die over hun rechten en plichten waakt.

Deze leden zouden graag meer duidelijkheid krijgen over het uitzetten van vluchtelingen naar Sudan. Klopt het dat er al drie jaar niemand naar Sudan is uitgezet? Waarom niet? Hoe is het asielbeleid ten aanzien van Sudan in andere Europese lidstaten?

Ten slotte vernemen de leden van de SP-fractie graag een reactie op het nieuwe jaarverslag van One World Ukraine ten aanzien van Oekraïne, waarin te lezen valt dat er in 2016 246 hatecrimes tegen LHBT'ers werden geregistreerd. Dit is een toename van maar liefst 300%. Ziet u hierin aanleiding om het «veilig land» beleid voor LHBT'ers uit Oekraïne te herzien? Deze leden vernemen graag waarom er bij andere landen zoals bijvoorbeeld Marokko, voor deze groep wel een uitzondering gemaakt is.

De leden van de ChristenUnie-fractie hebben kennisgenomen van het verslag van de Raad Justitie en Binnenlandse Zaken. Zij hebben hier de volgende vragen over.

De Europese Commissie is verzocht van de mogelijkheid gebruik te maken de terugkeerrichtlijn te herzien. Wat wilt u precies herzien in de terugkeerrichtlijn?

In het verslag wordt ook gezegd dat volgens Nederland het huidige acquis de terugkeer belemmert, onder meer voor wat betreft de vreemdelingenbewaring. Wat mag u nu niet, wat u wel zou willen?

Vornoemde leden hebben verder met instemming kennisgenomen van het feit dat Dublin-claimanten niet meer overgedragen worden aan Hongarije, omdat dit land zich niet houdt aan de afspraken van het Dublin-verdrag. Deze leden ontvangen echter ook berichten dat andere landen zich niet aan de afspraken houden van het Dublin-verdrag: overgedragen asielzoekers aan landen als Bulgarije, Italië en Frankrijk worden daar niet opgevangen maar op straat gezet. Kent u dergelijke berichten ook? Bent u bereid dergelijke berichten te onderzoeken? Zo nee, waarom niet?

De leden van de ChristenUnie-fractie ontvangen graag een reactie op het bericht dat de Libische kustwacht een boot met vluchtelingen heeft teruggebracht naar Libië. Weet u wat er met de opvarenden die op het schip gebeurd is?

Deze leden vragen wat er concreet gebeurt met het pakket van 90 miljoen euro dat goedgekeurd is voor programma's in Libië ten behoeve van bescherming van vluchtelingen en migranten. Kunt u hier op ingaan? Graag ontvangen voornoemde leden een reactie op het bericht dat de Griekse overheid migranten op de Griekse eilanden geld biedt om niet in hoger beroep te gaan tegen de afwijzing van hun asielverzoek.

2. Rapportage Vreemdelingenketen

De leden van de GroenLinks-fractie hebben kennisgenomen van de rapportage Vreemdelingenketen 2016. Het valt deze leden daarbij op dat in 2016 flink meer vreemdelingen zijn vertrokken dan in 2015. Zij wijzen er daarbij op dat het van belang is dat kwetsbare vreemdelingen, zoals gezinnen met jonge kinderen en alleenstaande minderjarige op een veilige manier terugkeren naar hun land van herkomst. Deze leden vragen hoeveel kinderen in 2016 Nederland hebben verlaten en in hoeverre de veilige terugkeer van deze kinderen wordt gemonitord. Zij vragen daarnaast of het kabinet bereid is zich in zowel het Nederlandse als in het Europese beleid in te zetten om er voor te zorgen dat het belang van kinderen op de eerste plaats staat, ook bij terugkeer naar het land van herkomst.

II. Reactie van de Staatssecretaris van Veiligheid en Justitie